

Usnesení Nejvyššího soudu ČSR ze dne 05.11.1971, sp. zn. 5 Co 184/71, ECLI:CZ:NS:1971:5.CO.184.1971.1

Číslo: 23/1973

Právní věta: Starobní důchod v nejnižší výměře podle ustanovení § 18 odst. 2 zákona č. 101/1964 Sb. /1/ třeba přiznat, i když žadatel o důchod v období deseti, popřípadě pěti let před vznikem nároku na důchod neměl žádný výdělek, /2/ avšak jen tehdy, jestliže celá uvedená doba je vyplněna náhradní dobou nebo dobou přerušení zaměstnání z vážných důvodů.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 05.11.1971

Spisová značka: 5 Co 184/71

Číslo rozhodnutí: 23

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Důchod, Přerušení zaměstnání, Sociální zabezpečení

Předpisy: 101/1964 Sb. § 8

§ 11

§ 112

§ 12

§ 18

§ 9

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 23/1973 sb. rozh.

Starobní důchod v nejnižší výměře podle ustanovení § 18 odst. 2 zákona č. 101/1964 Sb. /1/ třeba přiznat, i když žadatel o důchod v období deseti, popřípadě pěti let před vznikem nároku na důchod neměl žádný výdělek, 2) avšak jen tehdy, jestliže celá uvedená doba je vyplněna náhradní dobou nebo dobou přerušení zaměstnání z vážných důvodů.

(Usnesení Nejvyššího soudu ČSR z 5. 11. 1971, [5 Co 184/71](#))

Rozhodnutím Úřadu důchodového zabezpečení v Praze byl navrhovatelce dobrovolně přiznán starobní důchod od 3. 7. 1970 v částce 213 Kčs měsíčně a zvláštní přídatek v částce 45 Kčs. Přiznání starobního důchodu dobrovolně bylo odůvodněno tím, že navrhovatelka sice splnila podmínku 25 roků zaměstnání, avšak naposledy měla výdělek v roce 1952 v částce 70,83 Kčs, a tato částka by

tvořila průměrný měsíční výdělek, z něhož by starobní důchod mohl být vypočítán. Proto odpůrce přiznal navrhovatelce dobrovolně částku 213 Kčs, tj. částku, kterou navrhovatelka pobírala jako částečný invalidní důchod.

Navrhovatelka ve svém opravném prostředku proti tomuto rozhodnutí požadovala, aby jí byl přiznán starobní důchod v částce 400 Kčs, kterou zákon stanoví jako nejnižší výměru starobního důchodu.

Městský soud v Praze potvrdil rozhodnutí Úřadu důchodového zabezpečení s odůvodněním, že navrhovatelka nemá nárok na starobní důchod v minimální částce 400 Kčs měsíčně, protože nesplnila podmínku podle ustanovení § 11 odst. 2 zákona č. 101/1964 Sb., tj. nebyla zaměstnána déle než 2 roky před vznikem nároku na starobní důchod.

V odvolání proti usnesení soudu prvního stupně opakovala navrhovatelka své námitky a poukazovala na to, že podmínku podle ustanovení § 11 odst. 5 zákona č. 101/1964 Sb. splnila, když jí doba od 10. 9. 1966 až do vzniku nároku na starobní důchod byla uznána rozhodnutím příslušného národního výboru za dobu přerušení zaměstnání z vážných důvodů.

Nejvyšší soud ČSR usnesení soudu prvního stupně potvrdil a náhradu nákladů odvolacího řízení žádnému z účastníků nepřiznal.

Z odůvodnění:

Navrhovatelka byla od roku 1944 poživatelkou invalidního důchodu, který nebyl vyměřen z průměrného měsíčního výdělku, takže pro tento případ nelze nic dovodit z ustanovení § 9 odst. 4 zákona č. 101/1964 Sb. Částečný invalidní důchod pobírala navrhovatelka od 18. 1. 1961. Doba od 10. 9. 1966 až do vzniku nároku na starobní důchod byla rozhodnutím příslušného národního výboru uznána za dobu přerušení zaměstnání z vážných důvodů ve smyslu ustanovení § 8 odst. 2 citovaného zákona. V době od 19. 1. 1961 do 9. 10. 1966 navrhovatelka nepracovala, ani nepobírala invalidní důchod.

Nárok na starobní důchod vznikne pracovníku při splnění zákonných podmínek, tj. po odpracování nejméně 25 roků zaměstnání a dovršení věkové hranice podle ustanovení § 11 zákona č. 101/1964 Sb., přičemž ovšem je třeba, aby pracovník dovršil potřebný věk uplynutím 2 roků po skončení zaměstnání. Pokud bylo zaměstnání přerušeno z vážných důvodů, posuzují se podle ustanovení § 8 odst. 2 citovaného zákona nároky z důchodového zabezpečení tak, jakoby nepřerušil zaměstnání, avšak doba přerušení se nezapočítává do doby zaměstnání. Přitom se podle ustanovení § 12 odst. 1 vyhlášky č. 102/1964 Sb. doba přerušení zaměstnání z vážných důvodů nezapočítává do doby, z níž se vypočítává průměrný měsíční výdělek. Podle ustanovení § 8 odst. 2 zákona č. 101/1964 Sb. je sice třeba žádost o uznání přerušení z vážných důvodů podat do dvou roků od přerušení zaměstnání, avšak tato lhůta je pouze lhůtou pořádkovou. Jestliže tedy navrhovatelce byla uznána doba od 10. 9. 1966 až do splnění podmínky věku pro vznik nároku na starobní důchod za dobu přerušení zaměstnání z vážných důvodů, splňuje navrhovatelka podmínku podle ustanovení § 11 odst. 5 citovaného zákona. V tomto směru tedy nelze s názorem soudu prvního stupně souhlasit.

Starobní důchod se vyměřuje podle ustanovení § 9 zákona č. 101/1964 Sb. z průměrného měsíčního výdělku, který se zjišťuje za posledních deset let, popřípadě za posledních pět kalendářních roků před rokem, v němž vznikl nárok na důchod, podle toho, co je pro pracovníka výhodnější. Podle ustanovení § 12 odst. 1 vyhlášky č. 102/1964 Sb. se do doby, z níž se vypočítává průměrný měsíční výdělek, zahrnují též období, v nichž neměl pracovník žádný výdělek. Nezahrnují se však do ní, jak shora již uvedeno, náhradní doby a doby přerušení zaměstnání z vážných důvodů. Může proto dojít k tomu, že pracovník má celou dobu deseti, popřípadě pěti roků před vznikem nároku na starobní důchod vyplněnu náhradní dobou nebo dobou přerušení zaměstnání z vážných důvodů. Dochází tak k

situaci, že není z čeho vypočítat důchod, protože pracovník v posledních rozhodných deseti, popřípadě pěti letech před vznikem nároku na důchod nepracoval. Ze zákona o sociálním zabezpečení nelze dovodit, že by v takovém případě bylo možno posunout dobu deseti, popřípadě pěti roků podle ustanovení § 9 odst. 2 zákona č. 101/1964 Sb. a vycházet z výdělků, kterých pracovník dosahoval před náhradní dobou nebo před dobou přerušení zaměstnání z vážných důvodů. Nelze proto považovat za správný postup odpůrce ani v projednávaném případě, když uvažoval o vyměření starobního důchodu navrhovatelky z výdělku dosaženého v roce 1952.

V těchto případech nutno pak pracovníku přiznat starobní důchod v minimální částce 400 Kčs měsíčně podle ustanovení § 18 odst. 2 zákona č. 101/1964 Sb. Tomu nijak nebrání ustanovení § 18 odst. 4 tohoto zákona, podle něhož starobní důchod nesmí převyšovat 90 % průměrného měsíčního výdělku neomezeného podle ustanovení § 9 odst. 3 citovaného zákona a sníženého o částku rovnou dani ze mzdy stanovené ke dni vzniku nároku na důchod. Není-li totiž žádný průměrný měsíční výdělek, z něhož by bylo možno starobní důchod vyměřit, nelze hovořit o tom, že částka 400 Kčs převyšuje 90 % neexistujícího výdělku. Starobní důchod v nejnižší výměře lze ovšem za uvedených okolností přiznat jen tehdy, když celá doba deseti, popřípadě pěti roků je vyplněna náhradní dobou nebo dobou přerušení zaměstnání z vážných důvodů, když tedy pracovník nepracoval po dobu, která podle zákona je kvalifikovanou dobou nečinnosti, a proto se vylučuje z doby, z níž se vypočítává průměrný měsíční výdělek. Nárok na starobní důchod v minimální částce 400 Kčs však nemá pracovník, který rozhodnou dobu deseti, popřípadě pěti roků má jen zčásti pokrytu náhradní dobou nebo dobou přerušení zaměstnání z vážných důvodů. Jestliže část této rozhodné doby není uvedenými dobami pokryta, tvoří průměrný měsíční výdělek pro výpočet starobního důchodu výdělek dosahovaný v deseti nebo pěti letech v době, která není pokryta náhradní dobou nebo dobou přerušení zaměstnání z vážných důvodů. Jestliže ovšem pracovník v takto nepokryté době pracoval, pak mu nelze přiznat starobní důchod v nejnižší výměře, protože navrhovatel mohl v této době být zaměstnán a mohl dosahovat výdělků.

V daném případě pak navrhovatelka má rozhodnou dobu deseti roků před rokem 1970, kdy splnila věkovou hranici starobního důchodu, vyplněnou dobou přerušení zaměstnání z vážných důvodů, a to do konce roku 1964 ve smyslu ustanovení § 112 zákona č. 101/1964 Sb., od 10. 9. 1966 pak uznáním této doby za dobu přerušení zaměstnání z vážných důvodů rozhodnutím národního výboru. Navrhovatelka tedy mohla pracovat, avšak nepracovala v době od 1. 1. 1965 do 9. 9. 1966, takže není celá rozhodná doba deseti ani pěti roků před rokem, ve kterém jí vznikl nárok na starobní důchod, pokryta náhradní dobou nebo dobou přerušení zaměstnání z vážných důvodů. Za této situace, kdy navrhovatelka v uvedené rozhodné době neměla žádný výdělek, avšak mohla jej mít, nelze jí přiznat starobní důchod v minimální výši podle ustanovení § 18 odst. 2 zákona č. 101/1964 Sb.

Soud prvního stupně potvrdil sice rozhodnutí Úřadu důchodového zabezpečení z jiných důvodů, avšak jeho usnesení bylo Soud prvního stupně potvrdil rozhodnutí Úřadu důchodového

1) Úplné znění zákona bylo vyhlášeno pod č. 5/1972 Sb.

2) srov. stanovisko uveřejněné pod č. 68/1971 Sb. soudních rozhodnutí a stanovisek [str. 212]